

(vijfde versie: 5 december 2007)

Herman Cohen Jehoram*

Het toezicht op collectieve beheersorganisaties en de goededoelenfondsen

In dit artikel wordt een overzicht gegeven van de rapportages die in 2005 en 2006 zijn gegeven door het College van Toezicht collectieve beheersorganisaties, hieronder mede begrepen de voorstellen voor een grondige herziening van de wet op dit onderwerp uit 2003. Hierop is een voorontwerp van wet van het Ministerie van Justitie gevolgd, en een brede discussie waarin vooral de werkgeversorganisaties VNO-NCW en MKB Nederland zich duchtig geroerd hebben, met onder meer een paradoxaal pleidooi voor prijsbeheersing in de vrije markt. Nader wordt ingegaan op één specifiek onderwerp uit het Jaarverslag 2006 van het College van Toezicht, waar uiterst voorzichtige twijfel wordt geuit aangaande de wenselijkheid van de inhouding van voornamelijk buitenlandse auteursrechtroyalty's ten bate van nationale sociale en culturele fondsen, de goededoelenfondsen of gdf's. De auteur tracht deze twijfel van het College van Toezicht aan te wakkeren.

Het College van Toezicht collectieve beheersorganisaties

Sinds de uit 2003 stammende Wet toezicht collectieve beheersorganisaties auteurs- en naburige rechten¹ wordt een meer professioneel overheidstoezicht uitgeoefend over de vijf collectieve beheersorganisaties die over een wettelijk monopolie beschikken: Buma, Sena en de Stichtingen Thuis kopie, Leenrecht en Reprerecht. Het College van Toezicht collectieve beheersorganisaties ziet er nu op toe dat de inning en repartitie van auteursrechtgelden op juiste wijze geschiedt en dat ook aan eisen van transparantie wordt voldaan.

In de luttele jaren dat dit toezicht is uitgeoefend zijn al diverse gebreken aan het licht gekomen, zowel in het beheer van de organisaties als in de effectiviteit van de nieuwe wet.

Voor wat betreft de gebleken gebreken in het beheer, deze beperken zich tot nu toe tot een langdurige inactiviteit van Stichting Thuis kopie. In zijn rapportage hierover van december 2005² constateerde

---

* Herman Cohen Jehoram is emeritus hoogleraar Recht van de Intellectuele Eigendom aan de Universiteit van Amsterdam en oprichter van dit tijdschrift.

¹ Wet van 6 maart 2003, Stb. 111.

² Jaarverslag 2005 (zie Tweede Kamer 2005/2006, 30300 V1, nr. 113).

het College: ‘Als gevolg van de conflicten (tussen twee derden-repartitieorganisaties voor uitvoerende kunstenaars, Norma en Irda), over de onderlinge verdeling van gelden was een onaanvaardbare vertraging ontstaan in de uitbetaling van gelden over de jaren 1993-2001. In 2002 was een bedrag van vele miljoenen aan thuishopiegelden over de periode 1993-2001 nog altijd niet uitgekeerd.’ De Stichting Thuiskopie zelf is te weinig actief geweest om aan deze misstand een eind te maken. Toen echter de klachten hierover steeds luider en veelvuldiger waren geworden, heeft de Stichting Thuiskopie de repartitie maar aan zichzelf getrokken. Het College spreekt ook over de schijn van belangenverstrengeling bij de huidige samenstelling van het bestuur van de Stichting Thuiskopie, in relatie tot de rol van repartitieorganisaties bij de verdeling van thuishopiegelden, zodat dit bestuur onvoldoende onafhankelijk kan opereren. Het College doet een groot aantal aanbevelingen tot verbetering. De minister van Justitie heeft bij brief van 31 januari 2006³ het rapport van het College doorgestuurd naar de Voorzitter van de Tweede Kamer en hierin onder meer geschreven: ‘Ik acht de problemen bij de Stichting de Thuiskopie van dien aard, dat de aanwijzing van de stichting op grond van art. 16 d AW (als de wettelijke beheersorganisatie op dit gebied) moet worden ingetrokken, tenzij Stichting de Thuiskopie de aanbevelingen van het College van Toezicht binnen de gestelde termijnen opvolgt.’ Voor een onmiddellijke intrekking acht de minister het echter nog te vroeg. Na een aantal tussenstappen⁴ werd op 5 november 2007 een besluit genomen toen bleek dat nog steeds 57 miljoen onverdeeld waren blijven liggen. Er werd door de regering nu in ieder geval geen gehoor gegeven aan het verzoek van Thuiskopie om verhoging of uitbreiding van de vergoedingen en een nieuwe regeling werd gegeven om ongewenst cumulatie van onverdeelde gelden te voorkomen.⁵

Ook over gebreken in de nog zo jonge wet, van 2003, heeft het College van Toezicht gerapporteerd, in een tussenbalans van 6 oktober 2006 over zijn ervaringen met deze wet.⁶ Hierin worden drie aanbevelingen gedaan voor verbetering van het toezicht. Deze betreffen de informatiepositie van het College, de verbreding van het toezicht tot organisaties van *vrijwillig* collectief beheer en de financiering van het College zelf. Zo is het College gestuit op het nadeel van de huidige wet dat het zich alleen kan richten tot de beheersorganisaties en niet

---

³ Website Boek 9.

⁴ TK 2006-2007, 29838, Auteursrechtbeleid, nr. 5, TK 2006-2007, 30 800 VI, nr. 79, Staatscourant 2007, 103, p. 10, waarover ook AMI 2007/4, 129.

⁵ Staatsblad 2007, 435.

⁶ TK 2005-2006, Aanhangsel, nr. 1502, p. 3202.

rechtstreeks tot derden (repartitie) organisaties die door de beheersorganisaties zijn ingeschakeld. Men denke aan het beschreven debacle van Norma en Irda.

Het College bekritiseert het feit dat het alleen toezicht mag uitoefenen over de vijf beheersorganisaties die werkzaam zijn op grond van een wettelijk monopolie. ‘Op organisaties van vrijwillig collectief beheer wordt door het College geen toezicht uitgeoefend, ofschoon hun maatschappelijke impact voor zowel rechthebbers als betalingsplichtigen in de praktijk niet wezenlijk hoeft te verschillen van die van de organisaties van wettelijk verplicht collectief beheer. Het College acht het daarom wenselijk dat wordt gezien in hoeverre het huidige toezicht kan worden uitgebreid tot andere auteursrechthebbersorganisaties.’ Ten slotte bepleit het College vervanging van het systeem van zijn eigen financiering. Dit geschiedt - een erfenis uit de gezellige tijden van de Regeringscommissarissen - door de onder toezicht geplaatste organisaties zelf. Dit dient vervangen te worden door overheidsfinanciering. In dit verband kan men ook terugdenken aan het allereerste jaarverslag van het College van Toezicht, over 2003, waarin al werd aangekondigd dat het zijn toezicht meer op afstand zal uitoefenen dan de vorige toezichthouders hadden gedaan. Onder de oude situatie schreef het College ‘was min of meer een cultuur ontstaan van toezicht in grote nabijheid van de beheersorganisaties’.

Voorontwerp van wet

Het Ministerie van Justitie heeft naar aanleiding hiervan, en in aansluiting op een door de Tweede Kamer geuite wens,⁷ een voorontwerp van wet opgesteld ter wijziging van de bekritiseerde wet uit 2003. Dit voorontwerp is het hele IE-wereldje op 28 december 2006 ter beschikking gesteld via de onvolprezen website Boek 9. In dit voorontwerp worden alle aanbevelingen van het College opgevolgd. Daarnaast wordt het toezicht op nog enkele andere punten aangescherpt. In een bijlage bij het voorontwerp worden achttien vrijwillige beheersorganisaties opgesomd, die ook onder het toezicht van het College worden gesteld, waaronder het met Buma zo nauw verbonden Stemra, de Stichtingen Beeldrecht, BURAF0 en LIRA. Een nieuw punt van het voorontwerp is de introductie van de mogelijkheid voor het College om bestuurlijke boetes op te leggen. Daarnaast wordt een einde gemaakt aan de uitzonderingspositie van Buma, dat nu in tegenstelling tot de vier andere monopolistische organisaties, geen preventief toezicht kent ten aanzien van bepaalde bestuursbesluiten zoals wijziging van reglementen. Die

---

⁷ TK 2006-2007, 30800 XIII, nr. 24.

uitzonderingspositie was indertijd gebaseerd op het feit dat Buma een vereniging is. De ledenvergadering zou wel zorgen voor het preventieve toezicht. Een illusoire verwachting. Ten slotte wordt voorzien in de mogelijkheid om bij algemene maatregel van bestuur te bepalen dat bepaalde organisaties hun rechten samen moeten gaan uitoefenen. Zo is vanuit het bedrijfsleven de wens geuit om de mogelijkheid te hebben met Buma en Sena via één factuur af te rekenen. Ook hebben VNO-NCW en MKB Nederland nog veel verdergaand voorgesteld de huidige vijf organisaties die thans onder het wettelijk toezicht vallen, om te vormen tot één collectieve beheersorganisatie. In een brief aan de voorzitters van VNO-NCW en MKB Nederland van 12 november 2007⁸ wordt dit echter prematuur genoemd en wordt erop gewezen dat dit zou leiden tot een grote accumulatie van rechten en dus tot een versterking van machtsposities, terwijl de voorstellers juist een vermindering hiervan bepleiten.

In juli 2007 heeft de minister van Justitie aangekondigd dat het wetsvoorstel waarschijnlijk in het najaar in procedure zal komen.⁹ Wellicht zijn tegen het eind van 2007 alle voorbereidende werkzaamheden afgerond zodat het ambitieuze wetsontwerp bij de Tweede Kamer begin 2008 kan worden ingediend. Dit zal zeker ook op het supranationale niveau van de EU opzien baren. In zijn reeds vermelde brief aan VNO-NCW en MKB Nederland van 12 november 2007¹⁰ schrijft de minister van Justitie ook over 'de noodzaak om Europese initiatieven tot stroomlijning van het collectieve rechtenbeheer de bindende vorm van een richtlijn te geven'. Dit is wel veel gemakkelijker gezegd dan gedaan. In de eerste plaats zal hiertoe de afdeling auteursrecht van het Directoraat Generaal Interne Markt van de Europese Commissie gereanimeerd moeten worden. Vervolgens zal de Raad van Ministers met een dergelijk initiatief moeten instemmen. Met name de Franse en Duitse ministers zullen hier waarschijnlijk dwars gaan liggen, vanwege de dikke vingers die de beheersorganisaties in de betrokken landen in het nationale auteursrechtbeleid hebben.

Ook in ons eigen land zijn de beheersorganisaties zelf mordicus tegen de nieuwe plannen, zijn zij alleen politiek minder machtig. Ook het huidige toezicht van het College stuit al op weerstand van de vijf hierbij betrokken organisaties.¹¹ Daarnaast verzetten de vele vrijwillige beheersorganisaties zich nu met hand en tand tegen het voor hun in petto zijnde overheidstoezicht van het College. Blijkens een bericht in

---

⁸ Zie Kamerstukken, Niet-dossier-stuk just. 070776, B9 5173.

⁹ TK 2006-2007, 30800 VI, nr. 121, p.3.

¹⁰ Zie noot 8.

¹¹ Jaarverslag 2006, §3.2.4.

Copyright Notice¹² hebben zij de Stichting Auteursrechtbelangen - een vaste gesprekspartner van het Ministerie van Justitie - voor hun karretje weten te spannen. Deze werkt nu aan een beproefde vaderlandse methode om onder een dreigende wettelijke regeling uit te komen: de opstelling van een vrijwillige gedragscode. De klassieke redenering hierbij zal wel weer zijn dat het hier private belangen betreft die, op zichzelf zeer terecht, door louter private organisaties beheerd worden. Dit private aspect wordt nogal eens over het hoofd gezien in meer publiek-rechtelijk georiënteerde kringen. Zo werd in twee vlak na elkaar voorgestelde Tweede Kamer-moties de regering uitgenodigd om ten bhoeve van de administratie van betalingsplichtigen de bestaande auteursrechtorganisaties op te heffen en te vervangen door één organisatie.¹³ Een en ander was blijkbaar geïnspireerd door VNO-NCW en MKB Nederland. Eén schrijver gaat nog een stapje verder en vraagt zich af: ‘Zou het niet gemakkelijker zijn als de auteursrechtrekening gewoon in de blauwe envelop zat?’¹⁴ Dit lumineuze ideeetje werd door de minister van Justitie afgeschoten in zijn meer vermelde brief aan VNO-NCW en MKB Nederland. Hij achtte een ook door deze organisaties voorgestelde algehele fiscalisering van het auteursrecht in strijd met de op ons land ‘rustende Europese en internationale verplichtingen, in het bijzonder het daarin verankerde verbodskarakter van het auteursrecht’. Hij schreef in dit verband ook: ‘Diezelfde verplichtingen beperken ook onze beleidsvrijheid tot autonome inrichting van ons materiële auteursrecht dermate, dat wezenlijke wijzigingen niet tot de mogelijkheden behoren.’ Ik proef hier een grote ministeriële spijt.

Daartegenover blijken de beheersorganisaties zelf weer geen oog te hebben voor het publieke belang dat met hun activiteiten is gemoeid: het juiste en transparante beheren van gelden voor derden. Precies dit belang heeft sinds jaar en dag al geleid tot overheidstoezicht op *private* banken, verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen. Het steeds groeiende financiële belang van de auteursrechtelijke beheersorganisaties rechtvaardigt dat ook zij nu in dit gezelschap geplaatst worden. Men denke alleen al aan Buma, dat volgens het Jaarverslag 2006 van het College in dat jaar bijna 120 miljoen euro geïncasseerd heeft, waarbij het College dan nog geen cijfers kan verstrekken over de met Buma één geheel vormende Stemra-helft, omdat deze als ‘vrijwillige’ organisatie niet onder zijn toezicht valt. Hoe dan ook, het nut van extern toezicht is intussen al ruimschoots gebleken uit de rapportages van het College.

¹² Copyright Notice 2007/2, p. 8-9.

¹³ Moties van de leden Smeets en Van der Burg van 16 oktober 2007, TK 2007-2008, 29515, 219 en van de leden Aptroot en Van der Ham van 17 oktober 2007, TK 2007-2008, 31200 XIII, 28. Zie ook AMI 2007/6, 200-201.

¹⁴ Koelman in het Financieel Dagblad van 30 augustus 2007, B9 4588.

Ook de vaste commissie voor Justitie van de Tweede Kamer staat nu te trappelen om een wetsontwerp te ontvangen dat zich tevens zal uitstrekken tot de vrijwillige beheersorganisaties. Dit blijkt uit het verslag van een algemeen overleg met minister Hirsch Ballin dat op 4 juli 2007 is gehouden.¹⁵ Dit vond plaats naar aanleiding van de intimiderende handelwijze van de Stichting Musicopy, een vrijwillige organisatie die optreedt voor rechthebbenden op bladmuziek. Deze had zich tegenover amateurkoren en -orkesten zonder enige wettelijke basis voorgedaan als gerechtigd tot opsporing van auteursrechtinbreuken en het opleggen van boetes. De verontwaardiging van kamerfracties zowel als de minister was unaniem. De minister zegde toe het stichtingsbestuur tot de orde te zullen roepen. Dit heeft intussen plaatsgevonden en bij brief van 12 juli 2007 van de minister aan de Tweede Kamer¹⁶ kon deze mededelen dat ‘Musicopy heeft aangegeven zich de kritiek en gevoelens van onvrede zeer aan te trekken, en heeft aangekondigd onverwijld de nodige maatregelen te zullen nemen om tot een aanvaardbare wijze van handhaving te komen.’

Tarievencontrole

Allerlei procedures zijn in het verleden gevoerd over de hoogte van de royalty-tarieven van de beheersorganisaties. Betalingsplichtigen klaagden over de hoogte hiervan. Rechterlijke instanties tot aan het Europese Hof van Justitie toe en ten slotte ook de Nederlandse Mededingingsautoriteit zagen echter geen kans hiertoe criteria aan te leggen.¹⁷ De al zo vaak vermelde organisaties VNO-NCW en MKB Nederland hebben nu echter toch aangedrongen op de instelling van een instantie die tarieven voor beheersorganisaties gaat controleren. In zijn al meer vermelde brief aan VNO-NCW en MKB Nederland toont de minister van Justitie een willig oor aan dit geluid. Zo is aan drie hoogleraren auteursrecht respectievelijk staatsrecht nu de opdracht verstrekt om hierover te rapporteren. De titel van het concept-rapport wordt al vermeld: *Geschillenbeslechting en collectief rechtenbeheer. Over tarieven, transparantie en tribunalen in het auteursrecht.* Ongetwijfeld zal hierin een voorstel worden gedaan tot de oprichting van

¹⁵ TK 2006-2007, 30800 VI, nr. 121.

¹⁶ Zie AMI 2007/5, 163.

¹⁷ Zie Seignette, Vergoedingen in de contractuele praktijk, wet en rechtspraak, AMI 2003, 117 en voor wat betreft de rechtspraak: Rechtbank Den Haag 16 april 1997, AMI 1997, 146, Hof Den Haag 6 mei 1999, AMI 1999, 127, Hoge Raad 9 juni 2000, NJ 2001, 569, Hof van Justitie EG 6 februari 2003, zaak C-245/00, AMI 2003, 136, Hoge Raad 28 mei 2004, NJ 2006, 374-376 en Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit, 22 juli 2005, AMI 2006/6, 272 met noot Koelman.

een geschillenkamer voor de toetsting van royalty-tarieven. Een en ander naar het voorbeeld van het Engelse (tevens Australische en Canadese) stelsel van Copyright Tribunals. Het blijft opmerkelijk dat juist de werkgeversorganisaties VNO-NCW en MKB Nederland aldus aandringen op een stelsel van prijsbeheersing van producten in de vrije markt. Wanneer straks een roep komt tot beheersing van de levensmiddelenprijzen, zullen zij dan ook een soort Mugabe-maatregel in deze zin gaan steunen? Ondertussen blijf ik benieuwd naar de legitimatie die het hooggeleerde rapport gaat geven van deze ingreep in de markt van auteursrechtroyalty's en vooral ook naar de grond van hun hoop dat een Copyright Tribunal de steen der wijzen zal vinden in de vraag naar 'de juiste prijs.'

De goededoelenfondsen

In zijn jaarverslag 2006 heeft het College van Toezicht nog één ander specifiek onderwerp aangesneden, de collectieve fondsen voor sociale en culturele bestedingen, hierna te noemen de goededoelenfondsen, kortweg de gdf's. In zijn paragraaf Fondsenvorming¹⁸ schrijft het College onder meer: 'Verschillende gehoorde hebben bezwaren gemaakt tegen door collectieve beheersorganisaties ingestelde collectieve fondsen voor sociale en culturele bestedingen, die worden opgebouwd uit afdrachten van betalingsplichtigen. Betalingsplichtigen stellen dat de afgedragen gelden daarvoor niet zijn bedoeld.' Het gaat hier om bijvoorbeeld de 10% aftrek van uitkeringen aan rechthebbenden die Buma sinds jaar en dag pleegt in te houden. Het College schrijft verder: 'Voor een deel kennen deze fondsen een historische achtergrond.'¹⁹ Wanneer dergelijke fondsen eenmaal zijn ingesteld, is er een toezichthoudende taak weggelegd. Mede gelet op de taak van collectieve beheersorganisaties om vergoedingen te innen en verdelen ten behoeve van rechthebbenden, ligt het op de weg van het College erop toe te zien dat deze fondsenvorming niet leidt tot een eigen vermogen van beheersorganisaties en er niet toe leidt dat deze fondsen een te groot deel van de te repareren gelden opslokken.' Even tevoren had het College zich al de vraag gesteld²⁰ 'in hoeverre rechthebbenden de mogelijkheid moeten hebben af te zien van een bijdrage aan dergelijke fondsen'.

---

¹⁸ Jaarverslag 2006, §3.5.9.

¹⁹ Zie voor de geschiedenis van de Buma-fondsen Cor Witbraad, Buma/Stemra, sedert 1912. Een geschiedenis, Zutphen 2007, 491-505.

²⁰ Jaarverslag 2006, §3.3.2.

Robin Hood-praktijken

De 10%-regeling in de wereld van muziekauteursrechtenorganisaties stamt uit de jaren 20-30 van de vorige eeuw. Deze organisaties in continentaal Europa zagen toen met lede ogen aan - en dat doen ze nog steeds - hoe het grote merendeel van de eigen inkomsten uit het gebruik van populaire muziek, hun financiële basis, ten goede kwam aan rechthebbenden in de Angelsaksische wereld. Hiertegenover waren de geldstromen vanuit die landen naar continentaal Europa verwaarloosbaar. Om deze pijn althans enigszins te verzachten werd de hier bedoelde regeling ingevoerd. Die succesvolle Angelsaksen moesten dan maar 10% van hun inkomsten in continentaal Europa afstaan ten behoeve van louter nationale gdf's aldaar, waarvan die buitenlanders zelf nooit zouden profiteren. Deze 'zelfhulp' kwam ook de nationale overheden in continentaal Europa heel goed uit. Hoe meer nationale 'culturele en sociale' doelen profiteerden van de Angelsaksische pot van auteursrechtinkomsten te minder zouden de nationale ministeriële culturele budgetten hoeven bij te springen in de altijd behoeftige nationale culturele wereld. Er kwam zo een belangenovereenkomst tot stand tussen overheden en auteursrechtorganisaties. Later zouden overheden deze overeenkomst nog versterken met nog veel verdergaande wettelijke maatregelen op ook andere gebieden dan de muziek. Zo vindt in Frankrijk een wettelijke collectivisatie plaats van 50% van de royalty's met betrekking tot een bepaald gebruik van geluidsdragers. In Duitsland bepaalt de wet dat 50% van de opbrengsten van het leenrecht naar een nationaal fonds gaat. Ook in ons eigen land heeft de overheid er zo nu en dan een handje van, bijvoorbeeld ten aanzien van de leenvergoedingen, om op 'cultuurpolitieke' gronden correcties toe te passen op marktconforme uitkeringen van royalty's aan succesvolle auteurs.

Inbreuk op het assimilatiebeginsel

Dit alles staat op zeer gespannen voet met het fundamentele assimilatie- of '*national treatment*' beginsel van de auteursrechtelijke verdragen. De zwaarst gedupeerde belanghebbenden, die uit de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk hebben ook herhaaldelijk actie gevoerd tegen deze Robin Hood-praktijken in continentaal Europa. Ook hun regeringen hebben herhaaldelijk geprotesteerd. Zo heeft de Amerikaanse regeringsdelegatie tijdens de voorbereidingen van het WIPO-verdrag over naburige rechten opgemerkt: 'that when money was collected for performers on account of their performances, it should be distributed to the individuals who appeared in those performances. If not,

it should not be collected in the first place.’ De continentaal-Europese delegaties in Genève keurden dit geen antwoord waardig.

De continentaal-Europese auteursrechtenbureaus hebben zelf wel een antwoord op de kritiek. Binnen de CISAC, het internationaal overkoepelende orgaan van de auteursrechtenbureaus zijn de rechthebbenden zelf dit alles overeengekomen. De Belgische Carine Doutrelepont schrijft hierover:²¹ ‘Nonetheless, such an argument may be countered by stating that, given the monopoly enjoyed by these societies, their members are forced to join them and have no possibility of refusing their apportionment rules.’ Het betreft hier inderdaad een geval van - excusez le mot - ordinaire afpersing, mogelijk gemaakt door de monopoliepositie van de collectieve beheersorganisaties. Meestal denkt men bij het woord monopoliepositie in dit verband uitsluitend aan het externe monopolie van de organisaties tegenover gebruikers van werken en ziet men over het hoofd dat er ook naar binnen toe, tegenover de rechthebbenden, een monopolie wordt uitgeoefend door de organisaties.

Een tweede verdediging van het systeem bestaat uit een minimalisering van het belang van een en ander: 10% van de muziekopbrengsten lijkt toch een bescheiden percentage, waarbij dan wordt gezwegen over de wettelijke 50% op sommige andere gebieden. Hierbij is het echter wel goed kennis te nemen van het Jaarverslag van het College van Toezicht collectieve beheersorganisaties, waar cijfers worden verstrekt over de in 2006 door Buma geïnde royalty's ten aanzien van muziekuitvoeringsrechten. Over de royalty-inkomsten van het aan Buma gelieerde Stemra voor de muziekvastleggingsrechten kan het rapport geen mededelingen doen, aangezien het College van Toezicht daarover, als reeds opgemerkt, nog geen toezicht kan uitoefenen. In ieder geval wordt over Buma meegedeeld dat het een (voorlopig) bedrag van 10,596 miljoen euro heeft ingehouden ten bate van gdf's. Dit bedrag kan nog zeer aanzienlijk stijgen met inhoudingen door Stemra voor de muzikale vastleggingsrechten. Met de verdeling van deze bedragen in de Nederlandse culturele wereld kan Buma/Stemra aldaar veel goodwill en invloed houden.

Vermakelijk is in dit verband de brief die Stichting ThuisKopie op 30 juli 2007 heeft geschreven,²² ‘aan een ieder die het aangaat’. Hierin werd meegedeeld dat zij heeft besloten ‘het ThuisKopiefonds per direct te beëindigen’. Dit fonds was opgericht in 1990. ‘Om redenen van cultureel-politieke aard is...destijds bepaald dat 15% van de geïnde gelden gebruikt zou worden ter bevordering van de audio en audiovisuele cultuur in

²¹ Carine Doutrelepont, ALAI General Report Collective Management of Author's and Performer's Rights, in: *ALAI Conference Proceedings Protection of Authors and Performers through Contracts*, 1997 (ed. G. Roussel), Québec 1998, 558.

²² Gepubliceerd op de website Boek 9: B94463.

Nederland.’ Het stichtingsbestuur bepaalde aan welke projecten in deze sector een bijdrage zou worden toegekend. De Stichting moet nu echter mededelen dat het College van Toezicht onlangs de minister van Justitie heeft aanbevolen een aantal maatregelen te nemen om de transparantie en efficiëntie van de verdeling van de Thuis kopiegelden te verbeteren. Wat is nu het geval? De Stichting betaalde tot nu toe de aan rechthebbenden uit te keren royalty’s door aan de eigen organisaties van rechthebbenden in de audio- en audiovisuele sector. Het College van Toezicht is er nu blijkbaar achter gekomen dat het ‘zuiverder en transparanter (is) een eventuele inhouding voor een fonds ook bij die organisaties van rechthebbenden te laten plaatsvinden.’ Inderdaad, zeventien jaar lang is de Stichting Thuis kopie als valse Robin Hood opgetreden. Wil de echte nu opstaan? Het maakt natuurlijk geen verschil voor de rechthebbenden waaraan hoe dan ook 15% van hun royalty’s ontfutseld wordt, maar allicht wel voor de uitverkiezing van de uiteindelijke profiteurs en hun projecten.

Toch enige gêne in eigen kring

Het moge duidelijk zijn dat de auteursrechtenorganisaties met hand en tand zullen blijven strijden voor behoud van de Robin Hood-regeling, ook tegenover de lichte scepsis die het College van Toezicht reeds geuit heeft.

Des te loffelijker is echter de afstand die zelfs enkele (ex)-functionarissen van auteursrechtenorganisaties reeds publiekelijk genomen hebben. In 1985 heeft de toenmalige directeur-generaal van het Hongaarse muziekauteursrechtenbureau, Mihály Ficsor, geschreven:²³ ‘Collective administration of rights should not mean the collectivization of rights and author’s fees themselves. The income should be distributed among individual right owners whose works have been used.’

Ten aanzien van de bevoordeelde ‘culturele fondsen’ heeft de voormalige functionaris van de Oostenrijkse muziekauteursrechtenorganisatie, Walter Dillenz, eens opgemerkt:²⁴ ‘Giving money to training institutions for young musicians, video projects and other interesting activities does not require a collecting society.’

Lichte afstand is zelfs in ons land genomen door H. Endlich, voormalig directielid van Buma/Stemra.²⁵ Hij schrijft: ‘Toen de fondsen

²³ Mihály Ficsor, *Development and Objectives of Collective Administration of Author’s Rights*, Copyright 1985, 341.

²⁴ Walter Dillenz, ‘Functions and Recent Developments of Continental Copyright Societies’, *EIPR* 1990, 191.

²⁵ In een reactie in *AMI* 2001/2, 39, op mijn in de volgende noot genoemde artikel.

die deze gelden (van de “10%-pot”) beheren in het leven werden geroepen - en dat is lang geleden - bestond er waarschijnlijk wel een goede reden voor. Door de enorme groei van de inkomsten van de auteursrechtenbureaus is ook de “10%-pot” van grote omvang geworden. Nu is het inderdaad zo dat het overgrote deel van dat geld wordt besteed aan een pensioenvoorziening voor rechthebbenden. Maar je kunt je toch afvragen of een dergelijke service nog wel van deze tijd is voor zelfstandige ondernemers die auteurs nu eenmaal zijn. En de meeste jonge auteurs, vooral diegenen die enig succes scoren, hebben er geen belangstelling voor. Het is waar dat de pensioenen grotendeels worden betaald door de buitenlandse rechthebbenden die door de bureaus mede worden vertegenwoordigd, maar het is natuurlijk ook zo dat de auteurs het laatste woord hebben. Als ze het niet willen moeten ze dat zeggen. Dat geldt uiteraard ook voor de rechtenbureaus in hun onderlinge relatie.’ Het is jammer dat de schrijver hier zijn overigens sympathieke betoog besluit met de hierboven al besproken doodoener.

De toekomst van goededoelenfondsen

Het College van Toezicht noemt tot besluit van zijn verslag 2006 ook een aantal ‘Speerpunten 2007’ voor zijn toekomstige onderzoek. Een daarvan luidt: ‘Onderzoek naar de door collectieve beheersorganisaties en repartitieorganisaties aangehouden collectieve fondsen.’ Dat klinkt veelbelovend. Werkelijk spectaculaire misstanden, zoals die ten aanzien van Duitse en Franse organisaties wel bekend zijn geworden²⁶ zullen hierbij voor ons land naar mijn overtuiging niet aan het licht komen. Ook lijkt het moeilijk voorstelbaar dat zich in ons land toestanden zullen voordoen zoals deze onlangs zijn gemeld²⁷ met betrekking tot de Belgische zusterorganisatie van onze Buma, de Sabam. Deze beheersorganisatie, en een aantal met name genoemde bestuurders ervan, worden na drie jaar gerechtelijk onderzoek ervan verdacht grootschalige verduistering te hebben gepleegd van auteursrechtroyalty’s en deze via een eigen goededoelenfonds te hebben witgewassen. Zullen de verdachten zich er wellicht op gaan beroepen dat zij een en ander uitsluitend voor ‘de goede zaak’ gedaan hebben omdat, zoals het bericht nog vermeldt, de onregelmatigheden bedoeld zouden ‘zijn om de betaling van smeergeld aan een ambtenaar van Financiën te verdoezelen’?

---

²⁶ Zie hierover nader: H. Cohen Jehoram, De toekomst van auteursrechtenbureaus, AMI 2000/8, 156 e.v., i.h.b. 160-161.

²⁷ De Tijd, 26 oktober 2007. Zie B9 4992.

Desalniettemin zou het genoemde speerpunt althans de opmaat kunnen worden tot afschaffing van de grootschalige verdragsinbreuk die met de instandhouding van de gdf's gemoeid is.